

KUNAGISES KÜLAKOOLIS

Kui hea, et meil kõikidel kool on, et meil klass on, kus õppida tuli elu naljakat alust ja tõelist ning lihtsa füüsika tarkust. Seda kõike ka kõrgemas astmes on ometi nii väga tarvis.

Ellen Niit



Ma kool ja oma klassituba oli nendelgi ligi kaheksajal Kadila kooli vilistlasel, kes augustikuu keskpaiku kunagistele kooliradadele kokku tuli, meenutamaks 140 aastat tagasi asutatud kooli ajalugu.

Juba enne väljakuulutatud august oli rahvamaja saal tulvil vilistlasi, alates tsaarivõimu aastatel õppinutest kuni viimaste lendude lõpetanuteni; kokku tuli filolooge ja füüsikuid, töömehi tehaest ning maatööle ja kodupaigale truuks jäänud inimesi. Jälgides sõbralikus vestlusringis olevaid auväärses eesinimesi, kuulates nende mälestusi koolist, tuli veel kord tõdeda, et mida vanemaks inimene saab, seda helgemaks muutuvad mälestused.

«Lapsepõlvkodu ja esimene kool — need kaks paika jäävad meelde alati», ütles kooli vilistlane, Tallinna Pedagoogilise Instituudi dotsent Aksel Kungas, kelle emotsionaalne esinemine (ta andis põhjaliku ülevaate kooli tegevusest 1850—1970) viis saalitäie rahvast ajas tagasi, viis klassituppa, koolipidudele, spordiväljakule ning pani tänutundega meenutama õpetajaid, kes olid samal ajal ka ümbruskonna seltsielu organiseerijad ja juhid.

Õpetajaid on aga Kadilas olnud palju. 25 aastat õpetas piirkonna lastele koolitarkusi rahva hulgas populaarne koolimees Gustav Kala; tublide pedagoogidena ise loomustati Peeter Lintsi, Olga Tiisfeldti, Agnes Oolepit; eriti hoogustus vabahariduslik ja seltsitegevus Kadila ümbruskonnas pärast seda, kui 1927. a. asus koolijuhina tööle noor energiline mitmekülgsete võimetega Jakob Rebane. 1938. a. õpetaja-

ametisse astunud noorusest pakatav Melanie Ots suutis panna lapsed laulma, mängima, tantsima juba enne kooli, omaalgatuslikus korras organiseeritud lasteaiarühmas. Ei jäänud Kadila koolgi puutumata heitlike aegade julmusest: uue võimu ohvriteks langesid koolijuhataja Jakob Rebane ja õpetaja Linda Tamm (nende saatust on tänaseini teadmata), õpetaja Aliide Kala, nõudlik ja range, kuid sooja südamega inimene, suutis Siberi-raskused üle elada ja kodumaale tagasi tulla. Tänuõnad ja lilled kuulusid ka Ellen Kõljarovale (on ise õppinud Kadila koolis ja siin 10 aastat õpetajana töötanud), Harry Veldile (samuti Kadila koolipoiss ning hilisem vanempioneerijuht-õpetaja) ning paljudele viimastel kooliaastatel töötanud õpetajatele.

«Õpetajate Lehe» peatoimetaja Juhana Sepp, kes lõpetas kooli 1948. a., rõhutas ühe koolist kaasaadud positiivse momendina ühtekuuluvustunnet, üheperetunnet, mis kujunes tänu sellele, et kõike tehti ühiselt: koolipere ja ümbruskonna rahvas osalesid näiteseltsi ettevõtmistes, laulsid segakooris ja mängisid orkestris; sageli istuti koos karskusseltsi korraldatud vaidlusõhtutel jne.

Pärast lõunat käisid kokkutulnud vihmas trotsides Kadila esimese koolimaja juures mälestuskivi avamas, õhtu veedeti ühiselt rahvamajas.

Kadila kooli vilistlaste kokkutuleku organiseerimise hingeks oli Meriküla poiss Enn Veskimägi, teadur Keele ja Kirjanduse Instituudist, oma meeskonnaga. Abi ja materiaalne toetus olid ka «Õitsengu» kolhoosilt (esimees Hundo Vilu on kooli vilistlane) ning vildelastelt.

On tore, et kultuurilooliste objektide nimistusse võime juurde kirjutada veel ühe — mälestuskivi Kadilas, mis peaks teelisele meenutama meie kunagiste külakoolide tohutut tähtsust inimeste vaimuilma rikastamisel.

Endel MOLOTOK

□ KADILAS TEGÜTSENUD «KOONDUSE» JUHATUS.

Ees vasakult: JAKOB REBANE, HEINRICH EISKOP ja EDUARD KÜNGAS;

taga: JOHANNES VILU, HEINRICH ALANURM (oli mända aega Kadila kooli juhataja) ja HEINO VELDI.

